

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Α' ΛΙΘΟΣ ΕΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΕΚ ΤΡΑΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας Τραϊανουπόλεως, παλαιᾶς πόλεως τῶν Θρακῶν, πρωίμως ἐξαφανισθείσης, καθωρίσθη τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ ἀσφαλούς ὑπὸ τοῦ ALBERT DUMONT, Rapport sur un voyage archéol. en Thrace, σ. 37, καὶ Inscriptions et monuments figurés de la Thrace, σ. 62, ὅστις ἀνεσκεύασεν ἐπιτυχῶς γνώμην τοῦ SPRÜMER, τοποθετοῦντος ταύτην μεταξὺ Κυψέλων καὶ Ἐβρου ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ ποταμοῦ ὄχθης καὶ παρομοίαν τοῦ PINDER, ὀρίζοντος ταύτην παρὰ τὸ Ὀρίχοβον. Κεῖται, κατὰ ταῦτα, ἡ Τραϊανούπολις ἐγγὺς τῆς δημοσίας σήμερον ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ Ἀλεξανδρουπόλεως εἰς Φέρας, πλησίον τῆς μεγάλης γεφύρας καὶ ἐκεῖ ἐνθα εὐρίσκονται τανῦν τὰ *Θεομά*, ἥτοι λαματικά πηγαί, παρὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ ποταμίσκου Λιτζάκιοι-Σοῦ. Ἀπέχει περὶ τὰ 2 χιλ. τοῦ σημερινοῦ χωρίου *Λουτρά*, ἄρα κεῖται παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Λιτζάκιοι-Σοῦ καὶ 20 περίπου μίλια τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου. Πλησίον μάλιστα τῆς γεφύρας εὐρίσκεται κτήριον ρωμαϊκοῦ σταθμοῦ καὶ κατάλοιπα τῶν Ρωμαϊκῶν λουτρῶν τοῦ Τραϊανοῦ.

Ἡ ἄκρα τῆς πόλεως εὐρίσκεται ἐπὶ ἀποτόμου βράχου, ὕψους 300 περίπου μέτρων, φέροντος σήμερον τὸ διπλοῦν ὄνομα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, λόγῳ τῆς ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ὑπάρξεως δύο ἐξακκλησιῶν, ὧν τὸ ἐν εἶναι τελείως ἡρειπωμένον. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βράχου τούτου καὶ μέχρι τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἐξετείνεται ἡ ἀρχαία πόλις.

Κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν τῆς Ρωμαϊκῆς κατακτήσεως ἐποχὴν ἡ πόλις ἐκαλεῖτο Ζερνίς (βλ. Γρηγ. Π. ΕΥΘΥΜΙΟΥ, Περὶ οἰκίσεως τῆς παρ' Ἐβρον Θράκης καὶ τοῦ ἐν Ἐλαφοχωρίῳ προῖστορικοῦ τύμβου, σ. 23). Φαίνεται δ' ὅτι ὑπῆρξεν ἐνταῦθα ἀρχαιότατος Θρακοπελασγικὸς συνοικισμὸς, διότι ὁ βράχος, ἐφ' οὗ ἡ ἀκρόπολις, εἶναι ὅμοιος πρὸς πάσας τὰς κατὰ μῆκος τοῦ Ἐβρου Θρακοπελασγικὰς ἀκροπόλεις, ἥτοι φύσει ὀχυρὸς, δεσπόζων ὀλοκλήρου τῆς πέριξ περιοχῆς καὶ εὐνοῶν τὴν ὑπαρξίν τοιαύτης οἰ-

κήσεως. Ἡ διενέργεια ἀνασκαφῶν θ' ἀποδείξη τὴν ὀρθότητα τῆς ἀπόψεως.

Μετονομασθεῖσα εἰς Τραϊανούπολιν ἡ πόλις κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους εἶχε καταστῆ σπουδαιότατη. Ἦκμασε κυρίως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σεπτιμίου Σεβήρου (193 - 211 μ. Χ.). Τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι δι' αὐτῆς διήρχετο ἡ Ἐγνατία ὁδός, ὡς μαρτυρεῖται ἐξ ἐπιγραφῆς περιεχούσης ψήφισμα συνταχθὲν ἐπὶ ἡγεμονεύοντος τῆς «Θρακῶν ἐπαρχίας» Σικινίου Κλάρου, ὅπερ ἀφορᾷ εἰς λεπτομερείας τῶν ἐργασιῶν τῶν ἐκτελεσθεισῶν ὑπὸ διαφόρων Θρακικῶν χωρίων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης. Ἐν τῷ ψηφίσματι φέρεται «πρώτη ἡ Τραϊανουπόλεως φυλή», BCH 37, 1913, σ. 147, καὶ *Annuaire des Études Grecques* 1873, 98, ἀριθ. 5.

Ἡ Τραϊανούπολις διετέλεσε πρωτεύουσα τοῦ διαμερίσματος Ροδόπης, μιᾶς τῶν ἐξ ἐπαρχιῶν, εἰς ἃς διηρέθη ἡ Θράκη ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (284 - 305 μ. Χ.). Διαλαμβάνεται δ' αὕτη εἰς τὸ Ὀδοιπορικὸν τοῦ Ἀντωνεῖνου (βλ. σ. 175 καὶ 322 *Itiner.*) καὶ εἰς τὸ Ἱεροσολυμητικόν (βλ. σ. 602, *Hierosol.*). Κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα μ. Χ. ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους ὡς μία τῶν ἐπτὰ πόλεων τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης. Ὑπῆρξεν ἔδρα Μητροπόλεως ἐχούσης ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς κατ' ἀρχὰς μὲν τρεῖς ἐπισκοπίας, βραδύτερον δὲ ὀκτώ (βλ. *Συνταγματικὸν Λέοντος τοῦ Σοφοῦ* [886 - 959]. Ἐκθεσις τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ γέροντος [1282 - 1328]). Καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Προκόπιος, ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπηνώρθωσε τὰ προπύργια αὐτῆς (βλ. Προκοπίου, Περὶ Ἰουστινιανοῦ κτισμάτων).

Πότε καὶ ὑπὸ τίνων κατεστράφη ἡ Τραϊανούπολις δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν. Πάντως ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνὸς ἀναφέρει αὐτὴν ὡς πόλιν *κατεστραμμένην ὄσαν ἐκ πολλῶν ἐτῶν*. Τὸ ὕλικόν τῶν ἐρειπίων τῆς ἐχρησιμοποίηθη διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν φρουρίων Φερῶν καὶ Αἴνου.

Ἐν Τραϊανουπόλει εὐρέθησαν κατὰ καιροὺς διάφορα εὐρήματα, οἷον νομίσματα φέροντα Ἑλληνικοὺς τύπους καὶ γράμματα, εἰς τὰ ὅποια παρίσταντο ὁ Ἀπόλλων, ὁ Ζεὺς ἐπὶ θρόνου, ἡ Ἀθηνᾶ κρανοφόρος, ὁ ποταμὸς Ἐβρος, κ.ἄ. Ἐπίσης, τὸ 1935, ὅτε ἐτίθεντο τὰ θεμέλια τῶν ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας Τουρισμοῦ λουτρικῶν ἐγκα-

ταστάσεων, ανευρέθη εὐμεγέθης ἐνεπίγραφος στήλη καὶ κορυμὸς ἀγάλματος, αἵτινα, τότε, εἶχον ἀποσταλῆ εἰς τὴν δημορχίαν Ἀλεξανδρουπόλεως καί, προφανῶς, κατεστράφησαν.

Τὴν κατωτέρω καταχωριζομένην ἐπιγραφὴν ἀνεύρομεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀποτόμου βράχου, παρὰ τὴν βορείαν πλευρὰν αὐτοῦ, ἐν μέσῳ ἀργῶν λίθων. Πρόκειται περὶ ὀγκώδους τεμαχίου μαρμάρου, σχήματος τετραγώνου, διαστάσεων 0.80×0.80 μ. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια, οὕσα ἀποκεκρυμμένη κατὰ τὴν δεξιὰν πλευρὰν, φέρει ἐγκεχαραγμένας θέσεις ποδῶν, κατὰ τὰ δεξιὰ ἴχνη τοῦ πέλματος, ἐν διαστάσει. Ἐκ τούτων ὁ μὲν δεξιὸς ποὺς ἐξετείνεται ἔμπροσθεν ἀριστερῶ κατὰ προεκβολὴν μέχρι τῆς ἄκρας σχεδὸν τῆς ἐπιφανείας τοῦ μαρμάρου, ὁ δ' ἕτερος, ἦτοι ὁ ἀριστερός, πρὸς τὸ ὀπίσω. Ἐπὶ τῶν οὕτω σχηματιζομένων ἴχνων τῶν ποδῶν ὑπάρχουσιν ἐγχάρακτοι ὀπαί, ἐντὸς τῶν ὀπείων ἐτίθεντο οἱ πόδες τοῦ ἀγάλματος. Διήλον, λοιπόν, καθίσταται, ὅτι τὸ μάρμαρον τοῦτο ἀπετέλει τὸ βῆθρον, ἐφ' οὗ ἴστατο ὁ ἀνδριάς, ὅστις, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς καταδεικνύεται, ἀνήκεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μ. Αὐρηλίον καὶ ὅτι ὁ ἀνδριάς οὗτος ἦτο ὑπὲρ τὸ φυσικὸν μέγεθος, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰς διαστάσεις τῶν πελμάτων.

Ἡ ἔμπροσθία κάθετος πλευρὰ, ὕψους 0.35 μ., εἶναι ἐνεπίγραφος, οὕσα ἑκατέρωθεν ἀποκεκρυμμένη. Ἡ ἐπιγραφὴ, ἥς τὰ γράμματα ἔχουν ὕψος $0.4 - 0.5$ μ., πλάτος περίπου τὸ αὐτὸ καὶ βάθος χαραξέως 0.2 μ., ἦτο τετράστιχος, ἀλλ' ὁ πρῶτος αὐτῆς στίχος ἀπεσβέσθη τελείως. Τὰ σφζόμενα γράμματα ἔχουσιν ᾧδε:

.....
 ΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ Μ ΑΥΡΗΛΙΟΙ
 ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟ
 Π ΠΟΛΙΣ

Ἐκ τῆς πρώτης λέξεως τοῦ β' στίχου ἑλλείπει, προφανῶς, τὸ γράμμα Α, ἐκ δὲ τῆς τελευταίας τοῦ αὐτοῦ στίχου αἱ κεραῖαι τοῦ γράμματος Ν. Ἐκ τῆς τελευταίας λέξεως τοῦ γ' στίχου ἑλλείπει τὸ γράμμα Ν. Ἐκ τοῦ τετάρτου, τέλος, στίχου, ἑλλείπει ἡ πρώτη λέξις, τῆς ὁποίας τὸ τελευταῖον γράμμα, οὕτινος σφζονται αἱ δύο κεραῖαι, εἶναι τὸ Ν. Ἐπομένως, ἡ ἐπιγραφὴ ἀποκαθιστωμένη ἔχει ᾧδε:

[ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ ΘΕΙΟΤΑΤΟΝ]
 [Α]ΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ Μ ΑΥΡΗΛΙΟΝ
 ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟ[N]
 [Η ΤΡΑΙΑΝΩ]Ν ΠΟΛΙΣ

Πέραν τούτων ἴχνη γραμμάτων οὐδαμοῦ φαίνονται. Πιθανὸν νὰ μὴ ὑπῆρχον. Πιθανὸν ὅμως καὶ ν' ἀπεσβέσθησαν τελείως. Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν εὐκόλως δυνάμεθα νὰ προβῶμεν εἰς συμπλήρωσιν διὰ τῶν λέξεων ΕΥΤΥΧΩΣ, ἢ ΠΡΩΤΑΡΧΟΥΝΤΟΣ ΔΕΙΝΟΣ.

Διὰ τῆς ἀνιδρύσεως τοῦ ἀγάλματος τούτου — ὅ τε ἀνδριάς καὶ τὸ ὑπόλοιπον τμήμα τοῦ βῆθρου ἢ ἐξηφανίσθησαν ἢ κρύπτονται ὑπὸ τὸ χῶμα — ἐκφράζονται, προφανῶς, αἱ εὐχαριστίαι τῶν Τραϊανοπολιτῶν πρὸς τὸν Ρωμαῖον αὐτοκράτορα Μᾶρκον Αὐρηλίον Ἀντωνεῖνον (26 Ἀπριλίου 121 - 17 Μαρτίου 180 μ. Χ. διάδοχον τοῦ Ἀδριανοῦ, ἀποθανόντα εἰς Σίρμιον τῆς Παννονίας) διὰ τινὰ ὑπ' ἐκείνου παρασχεθεῖσαν αὐτοῖς εὐεργεσίαν, ἵσως ὅτε διεξῆγε τὸν κατὰ τῶν Σαρματῶν πόλεμον.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, ὡς καὶ ἡ ὑφ' ἡμῶν γενομένη συμπλήρωσις τοῦ τελευταίου στίχου, ἀνατρέπει τὴν γνώμην τοῦ ALBERT DUMONT (ἐ. ἀ. σ. 463), ὅστις, ἐξ ἀφορμῆς ἀνευρέσεως παρομοίας ἐπιγραφῆς ἐν Παλαιᾷ Ζαγορᾷ, ἤχθη εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἄλλη εἶναι ἢ παρὰ τὸν Ἐβρον Τραϊανούπολις καὶ ἄλλη ἢ Τραϊανῶν πόλις, στηριχθεὶς ἐπὶ τοῦ ὅτι τῆς μὲν πρώτης τὸ ἐθνικὸν εἶναι Τραϊανουπολίτης, τῆς δὲ δευτέρας Τραϊανεύς. Ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἀφορμώμενος παραδέχεται, ὅτι κατὰ τὸν 2ον πρὸς τὸν 3ον μ. Χ. αἰῶνα ὑπῆρχεν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς σημερινῆς Παλαιᾶς Ζαγορᾶς ἕτερα πόλις Τραϊανή. Τούτω ἀκολουθοῦντες καὶ ἄλλοι ταυτίζουσι τὴν Τραϊανὴν ταύτην πρὸς τὴν Βερόην, ἢ Αὐγούσταν Τραϊανήν, κληθεῖσαν οὕτως ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Τραϊανὸς ἐπεξέτεινεν ἢ ἐκαλλώπισεν αὐτήν.

Ἄλλ' ἡ ὑφ' ἡμῶν ἀνευρεθεῖσα ἐπιγραφὴ δὲν ἐπιβεβαιεῖ τὴν γνώμην τοῦ DUMONT. Διότι ἡ πόλις ἐκαλεῖτο ἀδιακρίτως καὶ Τραϊανούπολις καὶ Τραϊανῶν πόλις. Δὲν εἶναι δὲ καὶ ὀρθὴ ἡ ὑπὸ τινων ἐξενεχθεῖσα γνώμη, ὅτι τὰ ἐρείπια τῆς παρὰ τὴν Βερόην Τραϊανουπόλεως ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῶν φρουρίων Φεράων καὶ Αἴνου, διότι ἡ Τραϊανούπολις ἐκεῖνη εὐρίσκετο πολὺ μακρὰν τῶν πόλεων τούτων, ἐνῶ ἡ ἡμετέρα πολὺ ἐγγύτερον.

Β. ΣΤΗΛΗ ΕΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΕΚ ΦΕΡΩΝ

Τὴν πρώτην περὶ τῶν Φερῶν μαρτυρίαν ὡς πόλεως Θρακικῆς ἀκμασάσης κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους παρέχει ἡμῖν ὁ Ἰ. Καντακουζηνός (Ἱστορ. Ι 310), ὅστις ἀναφέρει, ὅτι πρότερον ἢ πόλις ἦτο φροντιστήριον ἀνδρῶν μοναζόντων, ἐπὶ δὲ τῆς ἐποχῆς του πόλισμα *κατωκισμένον ὑπὸ ἀγροτῶν τινων*. Ἐκαλεῖτο δ' ἢ πόλις κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους Βήρα, ὡς ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Α. ΟΡΛΑΝΔΟΥ, Περὶ τῶν βυζαντινῶν μνημείων τῆς Βήρας ἐν Θρακικῇ Δ', 1933, σ. 3-31. Ἐτέραν μαρτυρίαν περὶ τῆς Βήρας παρέχει ἡμῖν καὶ ὁ Νικ. Χωνιάτης (595 Βόνν.). Ἄλλ' ἐκ τῆς πληροφορίας αὐτῆς τοῦ Χωνιάτου καὶ ἐκ μαρτυριῶν μεταγενεστέρων περιηγητῶν προῆλθε μεγάλη σύγχυσις ὡς πρὸς τὸν καθορισμὸν τῆς θέσεως τῆς Βήρας, διότι ἄλλοι μὲν τῶν ἐρευνητῶν ἀνεζήτουν ταύτην παρὰ τὴν Μάκρην καὶ ἐν τῇ αἰγαιακῇ παραλία τῆς Θράκης, ἄλλοι παρὰ τὴν Αἶνον, ἄλλοι δὲ πάλιν εἰς τὴν μεταξὺ Αἶνου καὶ Μάκρης παρόχθιον Θράκην.

Διὰ τῆς ἀνευρεθείσης παρ' ἡμῶν ἐνεπιγράφου στήλης ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπιβεβαιοῦται ὁ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ κ. ΑΝ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ γενόμενος ταυτισμὸς Βήρας καὶ Φερῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποδεικνύεται, ὅτι εἰς τὴν πρὸ τοῦ ἠψώματος, ἐφ' οὗ ἡ σημερινὴ πόλις, περιοχὴν, τὴν ἐκτετατομένην μέχρι τοῦ Ἐβρου, ἔκειτο κατὰ τοὺς Ρωμαίους — καὶ ἀσφαλῶς καὶ κατὰ τοὺς Ἑλληνικοὺς — χρόνους ἀκμαία πόλις, ἐπιβεβαιούσα οὕτω καὶ τὴν πληροφορίαν τοῦ Καντακουζηνοῦ (Ἱστορ. ΙΙΙ 348,2), καθ' ἣν ἡ Βήρα ἦτο λιμὴν, εἰς ὃν προσωρμίζοντο αἱ βυζαντιναὶ νῆες.

Ἡ ἐκ Φερῶν ἐνεπίγραφος στήλη ἀνευρέθη ὑπὸ τινος γεωροῦ κατὰ τὴν ἀροτριώσιν τοῦ ἀγροῦ του, εἰς μικρὰν δὲ ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς δημοσίας ὁδοῦ Ἀλεξανδρουπόλεως - Ὁρμενίου. Τὸ σχῆμα τῆς στήλης εἶναι κυλινδρικὸν σφαιροῦμενον κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτῆς. Ἡ στήλη ἔχει ὕψος 1.57 μ. καὶ εἶναι ἔξ ἀβεστολίθου. Ἐχει βάσιν ὀγκωδεστέραν μὲ ὕψος 0.40 μ. Ἡ περίμετρος τῆς στήλης εἶναι 1.07 μ., τῆς δὲ βάσεως 1.55 μ. Τὸ ὑπὲρ τὴν βάσιν μῆμα εἶναι ἐνεπίγραφον, ἔξ ὀκτὼ στίχων, ἕκαστον δὲ γράμμα ἔχει ὕψος 0.4 - 0.5 μ., πλάτος κατὰ τι μικρότερον καὶ βάθος χαράξεως 0.2 μ. Ἡ δεξιὰ

πλευρὰ τῆς ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας τῆς στήλης εἶναι ἀποκεκρουμένη. Ἡ στήλη αὕτη ἦτο ὀδομετρικὴ.

Κατὰ πιστὴν μεταγραφὴν ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ὧδε :

ΑΥΤΟΚΡΑ
 Γ ΙΟΥΛΙΩ ΟΙ Ι . . .
 ΜΑΞΙΜΙΝΩΣ
 ΒΑΣΤΩΚΑ ΙΙ
 ΝΟΥ Ο ΗΟ
 ΜΑΞΙ Ι ΟΥΣ
 ΒΑΣΤ Ι ΑΒ
 ΩΝΠΟΛΙΣ

Συμπληρουμένη ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ὧδε :

ΑΥΤΟΚΡΑ [ΤΟΡΙ]	Ἀὐτοκρά [τορι]
Γ ΙΟΥΛΙΩ Ο[Υ]ΗΡΩ	Γ(αῖφ) Ἰουλίφ Ο[ὐ]ήρφ
ΜΑΞΙΜΙΝΩ Σ[Ε]	Μαξιμίνφ Σ [ε] -
ΒΑΣΤΩ ΚΑΙ Ι [ΟΥ]	βαστφ καὶ Ἰ[ου] -
ΛΙΟΥ Ο[Υ]ΗΡΟ[Υ]	λίον Ο[ὐ]ήρο[υ]
ΜΑΞΙ[ΜΙΝ]ΟΥ Σ[Ε]	Μαξι[μίν]ον Σ[ε]
ΒΑΣΤ[ΟΥ] ΥΙΩ] Η ΑΒ[Η]	βαστ[οῦ] υἱφ] ἡ Ἀβ[ή]
[Ρ]ΩΝ ΠΟΛΙΣ	[ρ]ων πόλις.

Ὅθεν, συμφώνως πρὸς τὴν γενομένην συμπλήρωσιν, ἡ ἐπιγραφὴ ἀνετέθη ὑπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν Ρωμαῖον αὐτοκράτορα Γάιον Ἰούλιον Οὐῆρον Μαξιμῖνον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Ὁ Γάιος Ἰούλιος Οὐῆρος Μαξιμῖνος βασιλεύσας ἀπὸ τοῦ 235 - 238 μ. Χ. ἐγεννήθη ἐν Θράκῃ ἐκ γονέων μιξοβαρβάρων, ὧν φοβερός τὴν ὄψιν καὶ μέγιστος τὸ σῶμα. Ἐνεκα δὲ τῶν σωματικῶν του προσόντων εἶχε προσληφθῆ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεβήρου εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν φρουράν, ἐν συνεχείᾳ δ' ἐποποθετήθη ὑπ' ἐκείνου ὡς praefectus εἰς τὴν Τραϊανὴν λεγεῶνα. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σεπτιμίου Σεβήρου (235 μ. Χ.) ὁ στρατὸς ἀνηγόρευσε αὐτοκράτορα τὸν Γ. Ἰούλιον Οὐῆρον Μαξιμῖνον, ὃν τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀνεγνώρισε καὶ ἡ Σύγκλητος.

Ὁ Γ. Ἰούλιος Οὐῆρος Μαξιμῖνος διεξήγαγε πολλοὺς νικηφόρους πολέμους κατὰ τῶν Γερμανῶν, Σαρματῶν καὶ Δακῶν, προσλαβὼν διὰ τοῦτο τὴν προσωνυμίαν Germanicus maximus, Sarmaticus maximus, Dacicus maximus. Κατέβαλεν ἐπίσης τὴν εἰς Ἀφρικὴν ἐκραγεῖσαν καὶ ἐναντίον του στρεφομένην ἐπανάστασιν τῶν Γορδιανῶν. Ἡ ἐπανάστασις αὕτη φαίνεται ὅτι ὑπεκινήθη ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, ἥτις, μετὰ τὸν φόνον τῶν Γορδιανῶν, ἀνεκήρυ-

ξε νέους βασιλείς, τὸν Μάξιμον καὶ τὸν Βαλβίνον. Ὁ Γάιος Μαξιμίνος τότε ἤρχεισε πόλεμον κατὰ τῆς Συγκλήτου. Ἄλλ' ἢ διάρκεια τοῦ πολέμου καὶ αἱ τάλαιπωρία τῶν ἐκστρατειῶν ἐξήγειραν τοὺς στρατιώτας, τινὲς τῶν ὁποίων ἐφόρυσαν τὸν Μαξιμίνον μετὰ τοῦ υἱοῦ του εἰσελθόντες εἰς τὴν σκηνὴν του, τὰς δὲ κεφαλὰς ἀμφοτέρων ἀπέστειλαν εἰς τὴν Ρώμην.

Ἐπιγραφὴ ἐπιγραφὴ πρὸς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα ἔχει ἀνευρεθῆ περὶ τὴν Τραϊανὴν Αὐγούστην, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ ΜΥΡΤ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ, Ἐπιγραφαὶ Τραϊανῆς Αὐγούστης, Θρακικὰ Η', 1937, σ. 89.

Τὸ σοβαρώτερον συμπέρασμα, ὅπερ προκύπτει ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, εἶναι ὅτι διὰ πρώτην φορὰν σημειοῦται ἡ ὑπαρξίς πόλεως ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς σημερινῆς κωμοπόλεως τῶν Φερῶν (τουρκ. Φερετζίκ). Φαίνεται, λοιπόν, ὅτι πολὺ πρὸ τοῦ 11ου μ. Χ. αἰῶνος, ὅτε ἐκτίσθη ἡ μονὴ τῆς Κοσμοσωτείας, ἧτις ἀπετέλεσε τὸν κεντρικὸν πυρῆνα οἰκισμοῦ, προὔπηρξεν ἐνταῦθα θρακικὴ πόλις, ἡ ὁποία διὰ πρώτην φορὰν ἀποκαλύπτεται καὶ ἡ ὁποία ὠνομάζετο ΑΒΗΡΑ. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τούτου προκύπτει ὅτι ἡ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ὀνομασία Βήρα δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ ἐπιπέδου βηρός, τουτέστιν ἀγριότοπος, ἀλλ' ἐκ τοῦ παλαιοῦ ὀνόματος Ἄβηρα, κατ' ἀποκοπὴν τοῦ Α, ὅπερ ἀποτελεῖ σύνθητες γλωσσικὸν φαινόμενον. Τὸ δὲ γεγονός, ὅτι καὶ σήμερον εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ ἡ πόλις ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, ἧτοι τὰ Φέραι, καὶ ὄχι κατὰ θηλυκόν, μαρτυρεῖ ἀναλλοιώτον στοματικὴν συνέχειαν τῆς κατ' οὐδέτερον ἐκφορᾶς τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος τὰ Ἄβηρα, εἴτα δὲ τὰ Βήρα. Ἐκ τοῦ τελευταίου δὲ τούτου διὰ τῆς γνωστῆς ἀντικαταστάσεως τῶν χειλικῶν Β καὶ Φ προῆλθεν ἡ σημερινὴ ὀνομασία Φέραι (καὶ οὐχὶ Φέρραι).

Εἰς ἐπιμαρτυρίαν πάντων τῶν λεχθέντων ἔρχεται τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ καιροὺς εὐρέθησαν ἐξωθι τῶν Φερῶν ἀρχαῖα νομίσματα, τεμάχια μαρμάρων, σταυροὶ κ.ἄ. ἀντικείμενα, τὰ ὅποια, μὴ περισυλλεγέντα, ἀπωλέσθησαν ἢ κατεστράφησαν. Εἴδομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἰδίους ὄμμασι μικρὸν ἀργυροῦν νόμισμα φέρον ἐπὶ τῆς μιᾶς μὲν ὄψεως κατὰ δεξιὸν κρόταφον κεφαλὴν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας θεὸν τινα

καθήμενον ἐπὶ θρόνου καὶ ἀνέχοντα διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς χειρὸς πτηνόν, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς μακρὸν δόρυ, ὅπισθεν δὲ τῆς παραστάσεως τὴν ἐπιγραφὴν ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑ : Ταῦτα πάντα σημαίνουν, ὅτι πολὺ πρὸ τῆς βυζαντινῆς πόλεως τῶν Βήρων ἔκειτο ἐκεῖ Θρακικὴ πόλις, ἧτις, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς ἐπὶ τῆς ὀδομετρικῆς στήλης συνάγεται, ἔκαλεῖτο Ἄβηρα ἢ Ἄβήρων πόλις.

Γ' ΣΤΗΛΗ ΕΚ ΚΟΜΑΡΩΝ ΕΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ

Τὸ χωρίον Κόμαρα (τουρκιστὶ Κουμαρλί) τῆς περιφερείας Ὀρεστιάδος κεῖται ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ Ἄρδα, παρουσιάζει δὲ ἀξιόλογον ἀρχαιολογικὸν ἐνδιαφέρον, διότι κατὰ καιροὺς ἀνευρέθησαν θεμέλια οἰκίσεων, τάφοι, πλάκες μαρμάρων, κορμὸς ἀγάλματος ἀπολεσθεῖς, ὡς καὶ ἐνεπίγραφος πλάξ τοῦ Θρακὸς ἤρωος, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. Νικ. Βαφειδοῦ, πρὸ τοῦ πολέμου.

Ἡ παρ' ἡμῶν εὐρεθεῖσα στήλη, ἡ μᾶλλον τεμάχιον στήλης, ἔχει ὕψος 0.40, πλάτος 0.15 μ. εἶναι δὲ ἀποκεκρουμένη ἄνωθεν, κάτωθεν, δεξιᾶ καὶ ὀλίγον πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν. Ἡ ἐνεπίγραφος ἐπιφάνεια τῆς στήλης εἶναι κυλινδρική, ἡ δ' ὀπισθεν ἐπίπεδος. Ἡ στήλη ἐκ σκληροῦ μαρμάρου, οὐχὶ καλῆς ποιότητος, δὲν φέρει γράμματα καθ' ὅλον τὸ ὕψος αὐτῆς. Διάστημα 0.28 μ. ἀπὸ τῆς κορυφῆς εἶναι ἄνευ γραμμάτων. Ὑψος τῶν γραμμάτων εἶναι 0.04 μ., βάθος δὲ χαράξεως 0.02 μ. Ἡ στήλη φέρει τρεῖς στίχους, τὰ δὲ πρὸς τὴν δεξιὰν πλευρὰν γράμματα εἶναι κατεστραμμένα, ὡς καὶ τὰ τοῦ γ' στίχου. Ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ὧδε :

ΑΓΑΘΗ

ΚΥΡΙΩ Α

— Ι Ι <

Ἡ ἐπιγραφὴ συμπληρουμένη ἔχει ὡς ἑξῆς :

ΑΓΑΘΗ ΤΥ [ΧΗ]

Ἀγαθὴ Τ [ύχη]

ΚΥΡΙΩ Α [ΠΟΛΛΩΝΙ]

Κυρίω Α [πόλλωνι]

[ΣΩΖΗΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗ]

[Σώζης εὐχαριστή]

[ΡΙΟΝ ΑΝΕΘΗΚΕΝ]

[ριον ἀνέθηκεν]

Πρόκειται, προφανῶς, περὶ ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς τοῦ 2ου π. Χ. αἰῶνος, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων, τὴν ὁποίαν Σώζης ἢ Σώζης τις ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι ἕνεκα παραχωρηθείσης νίκης τινὸς ἢ καὶ ἰάσεώς του ὑπὸ

τοῦ θεοῦ ἔκ τινος ἀσθενείας, ἢ καὶ ἔνεκα πλουσίας συγκομιδῆς του.

Δέον νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἦτο ἔκ τῶν μᾶλλον λατρευομένων θεοτήτων ἐν Θράκη. Ἦδη πρὸ τοῦ 3ου π. Χ. αἰῶνος ὑπῆρχεν ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βεσσῶν, ἐνθα πρὸς τιμὴν του ἐτελοῦντο ἀγῶνες καὶ ἀνηγείροντο, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν συνήθειαν, ἀναμνηστικαὶ στήλαι ὑπὲρ τῶν νικητῶν. Ἦγοντο ἐπίσης ἐν Φιλιππουπόλει, κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους, πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ τὰ Κενδρῶσια Πύθια, ὑπῆρχε δ' ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ναὸς τοῦ θεοῦ. Ναοὶ τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπῆρχον εἰς τὴν Μαρώνειαν, Αἴνον, Μεσημβρίαν, Πέρινθον καὶ ἄλλας Θρακικὰς πόλεις, εἰς δὲ τὰ Ἀβδηρα ὑπῆρχε καὶ μαντεῖον τοῦ θεοῦ.

Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος ἦτο διαδεδομένη ἐν Θράκη ὡς θεοῦ τοῦ φωτὸς ἢ τοῦ ἡλίου, συναποκομισθεῖσα μετὰ τῆς τοῦ Διὸς ἔκ τῆς πρώτης αὐτῶν κοιτίδος. Ἄλλ' ὁ Ἀπόλλων ἐν Θράκη δὲν εἶχεν ὑποστῆ τὴν ἐξιδανίκευσιν ἐκείνην, ἐξ ἧς προῆλθεν ὁ Ἀπόλλων τῶν Ἑλλήνων. Ἡ λατρεία αὐτοῦ μετεῖχε πολὺ τοῦ φυσικοῦ, εἰς δὲ τὴν ἐνδοχώραν οἱ ἀπλοῖκοι γεωργοὶ ἐλάτρευον αὐτὸν ὡς προστάτην τοῦ κνηγίου, ἢ τῶν ἀγρῶν, ἢ ὡς ἱατρόν. Διὰ τοῦτο

πολλάκις αὐτὸν ὡς θεὸν σφάζοντα, ἢ σωτήρα, πρόγονον καὶ πατρῶον προσηγόρευον.

Κατὰ τὴν δοξασίαν τῶν κατοίκων τὸ σημερινὸν χωρίον Κόμαρα ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀρχαίαν Θρακικὴν πόλιν Δύμη. Ἄλλ' ὁ Κωνστ. ΚΟΥΡΤΙΑΗΣ (Θρακικά Η', 1937), στηριζόμενος εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ γεωγράφου Κλαυδίου Πτολεμαίου, ὅστις ὀρίζει τὸ γεωγραφικὸν πλάτος καὶ μῆκος τῆς Δύμης καὶ τῶν παρὰ τὴν Ἐγνατίαν ὁδὸν μετ' αὐτῆς κειμένων πόλεων ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά, τοποθετεῖ τὴν Δύμην παρὰ τὸ χωρίον Κελδερχόκ, τὸ σημερινὸν προσφυγικὸν χωρίον Πόρος, κείμενον εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἐβρου, οὐχὶ μακρὰν τῆς πόλεως τῶν Φερῶν. Μὲ τὴν γνώμην ταύτην συντάσσονται καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐρευνηταί. Ἄλλ' ἡ ἔλλειψις εὐρημάτων εἰς τὴν οὕτως ὑπὸ τοῦ Κωνστ. ΚΟΥΡΤΙΑΟΥ ὀριζομένην Δύμην καθιστᾷ λίαν ἀμφίβολον τὴν τοποθέτησίν της ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς μαρτυρίας τοῦ Κλαυδίου Πτολεμαίου. Ἀμφίβολον ἀφ' ἑτέρου εἶναι, ὅτι ἡ Δύμη ἔκειτο παρὰ τὰ σημερινὰ Κόμαρα. Τὸ βέβαιον, πάντως, εἶναι ὅτι παρὰ τὰ Κόμαρα ἔκειτο παλαιὸν πόλισμα, τοῦ ὁποῦ ἀγνωστον παραμένει σήμερον τὸ ὄνομα, ἐφ' ὅσον δὲν διεξάγονται σκαφικαὶ ἐρευναι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Π. ΕΥΘΥΜΙΟΥ